

ПЕРЕДПЛАТА НА „БУКОВИНУ“

Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор., на пів року 8 кор., на чверть року 4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот.
Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів року 4 карб.
в інших державах: на цілий рік 32 фр., на пів року 16 фр.

Передплата на „Буковину“ разом із тижневиком „Руска Рада“

на цілий рік 18 кор. (вгл. 9 рублів або 34 фр.)
на пів року 9 кор., вгл. 4-50 р., або 17 фр.
Поодинокі число 10 сотиків.

БУКОВИНА

Виходить кожної середи, п'ятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция „Буковини“

в Чернівцях ул. Петровська ч. 2.
Ч. телефону 176.

Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.

Оголошення приймає ся по 20 сот. від стрічки. „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки. При частійших замовленнях відповідний рабат. Рекламний неопечатаний вілінь від порта. Рукописи ввертає редакция лише за попереднім застереженням і залученням належності поштової.

В справах редакційних можна устно порозумівати ся що дня від 9—10 рано і 2—3 по под. крім неділі і свят.

Хто винен?

Бурлива демонстрация українських послів на засіданню 16. с. м. скінчила ся в тій хвили, коли з пульту п. Бачинського — через нещасливий випадок, як показало ся пізніше — упав відомок, завдаючи рану одному з невинних послів. Палата прийняла се як умисне порушення не тільки парламентарної гідності але й особистого безпеченства і ціла звернула ся проти українських послів. Християнські соціяли й Поляки, що від самого початку демонстрації люто поглядали на наших послів, кинули ся по пригоді п. Бачинського як скажені, соціал-демократи обороняли нападених послів, але й вони вигуквали, що не дозволять розбивати „народного“ парламенту. Християнським соціалам жаль стратити надію на захоплене керми в Австрії, а соціал-демократам шкода тих кілька десятків мандатів, які при нових виборах ледви чи здобули би, от вони й взяли на себе велику роль оборонців народного парламенту...

Показало ся однак, що п. Бачинський не мав заміру ціляти в когонебудь, тим менше в президента палати. Голова клубу п. Романчук зложив відповідну заяву й перепрошив послів, а тим самим демонстрация зійшла до ряду тих технічних обструкцій, які австрійський парламент оглядав не раз і не два, коли правительство або більшість хотіла брутальною рукою здавити волю меншости.

Що більше: показало ся, що й та технічна обструкция не була упрянована і з гори обдуманна, але вибухла яко наглий обив обурення і так вже розворушених університетськими подіями умів українських послів.

З офіційного комунікату нашого клубу, який ми подали в попереднім числі, виходить ясно, що український клуб порішив вправді перейти від опозиції до обструкції, але хотів вести її мирно ставленням інтерпеляцій і наглих внесків та їх дословним відчитуванням. Розумієть ся, що конечність ухвалення угоди й бюджету була-б приневолила правительство порозуміти ся якнебудь з українським клубом. Тимчасом президент Вайскірхнер заявив ся зломити обструкцию, відкладаючи прочитане інтерпеляцій на кінець засідання і сим поступком викликав оправдане обурення наших послів, демонстрацию та пожалування гідний інцидент з пульту п. Бачинського.

Друге питане — справа, що приневолила український клуб хопити ся обструкції. Коли між ним і правительством вели ся переговори в справі залишення обструкції за ціну деяких адобутків, барон Бек приобіцяв між иньшим, що іматрикуляційна рота присяги на львівському університеті буде від тепер прочитувати ся в латинській мові. Яке-ж мусіло бути здивоване й обурене українських послів, коли мивушної суботи одержали телеграму з вісткою, що ректор вплив у свою промову іматрикуляційну присягу в де-що змінений формі, але все таки польською мовою; що з тої причини прийшло до заворушення і проливу крови українських студентів! Чи не мусіло у них зробитися переконане, що всі обітвиці барона Бека се був лиш політичний швіндель, обчислений на те, щоб обманути український клуб? Чи дивувати ся отже, що дехто горячийший з послів під першим враженням телеграми із Львова,

вбігли до посольської салі, ужив супроти міністра просвіти оклику, який хоч не парламентарний був би оправданий, коли-б припущене українських послів виявилось було правдивим?

Комунікат клубу запевняє однак, що бар. Бек не винен нічого в цілій справі. „Іматрикуляция мала відбутися аж 16 с. м. і при ній мав ректор прочитати формулу в латинській мові. Під датою 13. с. м. такий розпорядок мав міністер видати (hätte ergehen lassen sollen). Тимчасом університетські влади довідали ся о сьм і назначили іматрикуляцию вже на суботу, 14. с. м. Одинокій закид, який можна зробити президентові міністрів є отже сей, що він не досить енергично вплинув на те, щоб його розпорядок: не читати зовсім іматрикуляційної присяги або прочитати її в латинській мові, справді виконано. І тому постановлено перейти від опозиції до обструкції.“

Ціла властива вина спадає отже на польські університетські влади, що, дізнавшись про розпорядок міністерства, в перфідний і підлий спосіб пересунули іматрикуляцию з понеділка на суботу, щоб таким чином дідняти своєї цілі: прочитати роту присяги в польській мові. Сконстатоване отсего факту і, значить, бодай частинне оправдане правительства вплинуло на український клуб, що він згодив ся на дословне прочитане лише двох інтерпеляцій в університетській справі.

Та чи справді правительство вишло тут без вини? Що се значить, що університетські влади, випереджуючи міністерський розпорядок, сьвідомо і пляново кепкують собі з центрального правительства? Що се за обив, коли воно дієть ся за відомостію галицького намісника? Ніщо иншого лиш те, що правительство, зрікши ся від цілого ряду літ всякої інтервенції в галицькі справи, страшило у польських краєвих властей свою повагу та значіне і тепер збирає плоди своєї тактики. Що се лучило на бар. Бека, чоловіка, як кажуть, доброї волі, шкода; але український нарід в Галичині не сьміє терпіти тому, що правительство не має впливу на галицьких верховодів, а як показала остання демонстрация, терпіти не хоче і не буде. Доки центральне правительство не зробить раз ладу з вшепольською шайкою бандитів, мусить бути приготоване, що українські послі не дадуть себе звязати нічим, навіть... державними конечностями.

Заява п. Романчука.

При кінці засідання в понеділок прийшов до голосу п. Романчук та зложив отсю заяву, которую подаємо з телеграм п. к. кореспонденційного бюро: „На початку нинішнього засідання прийшло до події, котрі мусили викликати огірчене й обурене в цілій палаті не менше як у руським клубі, бо один із його членів був нещасливо причиною тої події. Коли дізнав ся я про те, — хотів я зараз висказати Палаті свій жаль. Однак з приводу зрозумілого обурення в палаті не міг я сего зробити, тож просив я п. президента, щоби мое співчуте подав до відома палати. Хоча обурене руських послів із за події на львівському університеті є природне й зрозуміле, то однак того рода події є найменше бажані та прошу, щоби їх не вдавати на рахунок руського клубу. Ще раз заявляю свій найглибший жаль тож прошу Вищу палату о вибаченні, що один із членів нашого клубу, хоча без наміру, викликав сего подію.“

Становиско українських богословів.

Українська молодіж теологічна відбула нараду, на якій ухвалено слідуєчі резолюції:

Українська богословська молодіж, зібрана на нараду по причині подій з дня 14. грудня на львівському університеті,

констатуючи обурюючий факт, що ректор університету не лиш, що не сповнив міністерського розпорядження, після котрого рота іматрикуляційна мала бути відчитана в латинській мові, але ужив супроти української академічної молодіжи підступу, негідного державного урядника, випітаючи у свою польську промову роту присяги в змінений формі, щоб тим способом обманити українських іматрикулянтів;

констатуючи, що вшепольська університетська молодіж брутальним насильством і варварським розбєм вдирає ся у наші так загальнолюдські, як горожанські і національні права;

бачучи наглядно, що велика частина учительського збору, не виймаючи й ректора, посугнає сторони, апробує, словом: солідаризуєть ся з вшепольською молодіжню;

маючи вкінці се нічим не заперечене пересвідчене, що горожани австрійської держави й державної утравністичної святині науки будуть й на далі предметом брутальних нападів, рішає:

1. Щоб богослови І року зложили як найскорше свої карти іматрикуляційні на руки університетських властей з відповідною письменною заявою, уважаючи акт іматрикуляційний негальним і неважним задля хитрости й обману ректора університету;

2. рішає здержатись покищо від всяких університетських викладів, не маючи від нікого запоруки, що їм чести і здоров'я ніхто не порушить;

3. взиває австрійське правительство, щоби вгледнуло вже раз у наші невідрадні відносини на університеті, потягнуло винуватників проливу крови до строгої одвічальности, оновнило културні постулати українського народу, а тепер постарало ся, щоб жите і честь горожанина університету були забезпечені;

4. апелює до українських послів, щоб з як найбільшою рішучістю поставили університетську квестию, яким і спеціально оновніши події, перед форум держави і сьвіта;

5. взиває австрійське правительство, щоб опублікувало своє розпоряджене до львівського університету, яким міністерство заряджує відчитане роти іматрикуляційної не в польській але в латинській мові.

В справі руського всеучительського з'їзду.

Деякі непорозуміння, що виринули в нутрі українського учительства по пам'ятнім вічу, на яким учительство поставило кандидатами на послів до Ради державної бажаних товаришів, як такою ложні вісти, розвізані про наших провідників, щоб нас роз'єднати з ними, причинили ся безперечно до розладу в нашій таборі, до ослаблення нашої організації так національної, як і станової, отже між нами самими. Доказом сего — упадок сьвітлої і ідейної нашої часописи, яким був „Промінь“, котрий хибав тому не подобав ся деяким людям, що чесно заступає становиє справи українського учительства і нашу справу національну; доказом сего глядання союзників між нашими віковичними ворогами, румунізаторами руських шкіл, — союзників у боротьбі з ким, як не з нами самими, у братній боротьбі самих з собою!

Однак я переконаний в тім, що загальна нашога учительства зовсім не тіпять ся подвигом деяких одиниць, котрі в борбі о поліпшене нашого матеріального положення, відсуювають народну справу на дальший плян, кидаючи ся в обійми „N. Fr. L. Z.“. Я певний сего, що напади деяких одиниць на наших ширіх робітників на полі національним в таких часописах, котрих редактори не дуже то почувають ся до відвічальности за всякі напасти, наповняють лиш огірченням загальна нашога учительства. Во полеміка чесна і слухна, се гідне оруже одиниць і стану, але низкі і безпідставні напасти, се справді понижене всего учительства, наколи в сій справі не вискажемо нашої гадки!

Що учительство наше, а особливо руське, дізнає немало кривд, се правда; але з цієї сторони найбільше, як не з боку ворогів руського народу, котрі в нашій боротьбі за народні права раді би

зломити нас на кождім кроці?! Туди звернім нашу оборонну силу, а певно здобудемо собі пашану для наших прав народних і станових!

Тому то обнова нашої організації під нинішню хвилину, се річ справді конечна, як недужому лікар; обнова організації такої, котра з'єднала б все українське учительство одним змаганням, одною ідеєю — служити нашому народові і берегти наших станових інтересів в спосіб гідний і чесний. І гадку тов. Гордіячука, зібрати ся на віче до Черновців, почитає без сумніву прихильно все наше учительство. Та заки ми вискажемо свої гадки на місці спільних нарад, слід би нам застановити ся над їх предметом на довірочних зборах повітових, щоби в нарадах віча осягнути певну одиницільність гадок, як і бажаний успіх; на мою думку, слід би нам взяти під розвагу отєї справи:

1. з'ясування нашого становища зглядом залищань Онуцківської „N. Fr. L. Z.“ до українського учительства;
2. чи і о скільки в істнучих учительських товариствах можлива організація, яка б мала на цілі береження наших станових інтересів в рамках інтересів українського народу, зглядно засноване такого товариства;

3. справа станового учительського органу.

Що до часу віча, то з сий хіба би заждати на рішення виконавчого комітету по висказанню бажань на зборах повітових. Сі справи, може й деякі інші, могли б ми обговорити на довірочних зборах повітових, еwentуально вибрати референтів для поодиноких справ на загальне віче.

Справа відновлення, зглядно засновання нашого органу здається ся може декому трудною до здійснення, але становий орган — чи-ж се не підстава кожної станової організації? — Потреби спільного органу в німецькій мові для всего буковинського учительства зовсім не заперечую, але спитаймо самі себе: чи не відчуваємо ми недостачу „Проміня“, котрий, чи не найкраще з усіх українських часописів присвічував нашому учительству на шляху поступу? Чи не найде ся у нас на тільки розуміння для наших питомих потреб, щоби тепер по деяким поліпшенню нашого положення удержати становий наш орган? На се відповідимо собі на зборах і на вічу!

При всіх наших замрах — збудувати нашу організацію на крихких основах, не забуємо на перше усіляке такої організації, а то: вирівняне всяких непорозумінь, котрі зайшли між нами в останніх часах. Залагоджене їх в передодень віча мировим судом чи вишим способом було би безперечно користішим для нас, як і для справи народної, як вияснюване перед виборцями цілого кидманського округу.

Підаю се Вп. інтересованим а передовсім товаришам з кидманського повіта під розвагу.

Отсех кілька слів уважаю за відповідне висказати в справі відновлення нашої організації, в надії, що в справі для нас так важкій не залишать висказати свої гадки і інші товариші.

Володимир Лукіянович.

Промова посла Николая Василья

виголошена на засіданні Ради державної 11. грудня 1907 р. під час дебати над угодою.

Висока палато! Заки я сповню наложену на мене моїм клубом задачу і ясною становище, яке займає моє сторонництво зглядом пропозицій, най буде мені вільно кількома словами умотивувати наше вчорашнє становище під час голосування над нагальністю цих пропозицій. Роблю се з тої причини, щоб наше становище перед цілою палатою представити в правдивім світлі й усунути всякі непорозуміння в тім згляді.

Висока палато! Ніякий нарід сєї держави не поніс таких жертв для виборчої реформи, на основі якої ся палата тепер радить, як власне наш народ, руский, і тому самопонятно ми уважаємо своїм обов'язком поступати так, щоб палата вповні користувалась своїми правами, але при тім і сповнила свій обов'язок. А що на жаль в нашій державній устрою істнує ще лихої пам'яті § 14 і на основі попередніх припадків була близька можливість, що правительство сї пропозиції, в разі їх незагодження в парламенті зробить законом на підставі сего параграфу, то всяка згідна з регуляційною дорожкою маюча на цілі уможливлення, осуждене і ухвалене сих пропозицій, було пожадана, бо ми не то що хотіли уможливити ухвалення угоди, але навіть уважаємо вирішене її обов'язком парламенту. Згідно з сьм поглядом були б ми готові навіть еwentуально голосувати за нагальністю. На жаль таке становище означає, хоч не задумане поперте замірів правительства, яке маючи заповнене прийняте угоди великими партіями, потребувало поперти нагальності лише в тій цілі, щоб залагодити угоду незамінено в формі обговорення з угорським правительством. Поперте нагальності було отже також попертем сих замірів правительства. Для нас річ инакше мала ся:

Річеві і політичні причини, які я в моїх виводах розясню, не дозволяють нам ніяк — хочби навіть

посередно і без наміру — піддержувати сю остаточну ціль правительства, хоч сї мотиви не були встані відвести нас від висше наведеного становища. Щоб однак не стояти в дорозі парламентарному залагодженню угоди, а з другої сторони не піддержувати правительства, остав ся для нас лише один вихід: абсентувати ся при вчорашнім голосуванню.

Тепер, висока палато, позволю собі перейти до предмету наших теперішніх нарад. З нагоди першого читання угодових законів тодішній презес польського кола, його експеленція Абрагамович, сказав так дотепно як і предвиджуючо, що він в протязі дебатів прийшов до переконання, що богато бесідників contra записало ся радше в рубрику з написом: „Рішене застерігає ся до другого читання.“

Що тичить ся нас, то ми вже тоді через бесідників нашого сторонництва виразно зазначили, що ми не лише будемо говорити проти угоди, але й голосувати і сему добре обдуманому рішенню ми й досі остаєм вірні.

Для нас сейчас, як лише ми довідали ся про зміст угоди нашого правительства з угорським, не могло бути иншого рішення, як: голосувати проти угоди.

Се наше становище не могло змінити ся до другого читання, бо винявши річевий для нашого економічного життя так важкий зміст угоди і без огляду на політичні причини, які своєю важністю уособлюють наше становище проти всякого правительственнoго пропозиції і проти всякої державної конечности, один момент під кожним зглядом робить нам зовсім неможливим прийняти сих пропозицій, а се: їх правнo-державні наслідки, які ми предвиджуємо і які цілям, до яких приймає наша партійна програма в сій державі, діаметрально протилежні.

Руский народ — а се може сказати іменем всіх партій нашого народу стремить до національної автономії (*лучні оплески*); а лише ревізія державного устрою і правнo-державних відносин цілої монархії може довести до сєї мети. (*Оплески*).

Дорога до сєї цілі трудна, бо упадок дуалізму з року 1867 є умовою до того. Сего упадку бажать і инші сторонництва сєї палати, такі, що сподіють ся дуалізм заступити тріалізмом, і такі, що стремлять до автономії королівств і країв. Сї партії стають зовсім на основу історичного розвитку сєї держави. Також і ми хочемо задовольнити історію, але лише при рівночаснім узглядненню фактичного національного стану посіданя тепер (*Оплески*). А з сєї точки погляду ані тріалізм ані автономія поодиноких королівств і країв не може задовольнити теперішніх потреб народів, лише федерація держав на підставі національної автономії (*Притакування і оплески*).

Коли кожний нарід Австрії зможе самостійно дбати про свої потреби, коли він свій національний і культурний розвиток — сказав би я — у власнім заряді зможе задоволювати, тоді назбирана ненависть і зависть між націями Австрії зникне, тоді не буде упривілейованих і не буде меншевартних народів і парламент, що збере ся в цілі обговорення і ухвалення всім народам дійсно спільних справ буде розглядати ті, всім народам спільні справи, виключивши національні питання, які досі для Австрії були такі фатальні. (*Оплески*).

Отже ми домагаємо ся ревізії державного устрою. Як барон Баней в році 1898 в угорськiм парламенті довів до ухвалення закон о самоозначенню, як за сьм слідувала відома клявузла Селя і як на кінець Кошут в році 1906 перевер свої заклчення, які мали сприяти ідеї незалежності, тоді думали ми, що корона і австрійське правительство, пізнавши вже раз останню ціль всіх тих акцій мадярських державників, знайде средства і дороги, щоб сій половині держави забезпечити економічну і військову перевагу супроти сепаратистських стремінь Мадярів. (*Оплески*). Ба навіть останній парламент привілеїв був тоді сї думки. Нагадую на то памяте засіданя, яке ми тут відбули під проводом пізнішого міністра земляка Праздого по димісії чесного президента міністрів князя Гогенльогге. Яке инше значіне мало то засіданя як не протест австрійських народних заступників против буйности мадярів! Нове міністерство під президентією теперішнього президента міністрів постановило собі цілю — після нашої думки — не лише виборчу реформу, але також переведення цілий сего памятного протестуючого засіданя. Вступаючи парламентаристи Праде і Дершата здавались запорукою того. І що по нашій думці було задачею сих панів? Або зробити угоду, на підставі якої мадярська держава не упиливі десяти років ані правнo-державно ані економічно не може мати успіхів, або сейчас спричинити розділ.

Ніколи сегобінча державна половина не зможе розійти ся з Угорщиною в відповідній часі як тепер могла се зробити, коли розділ захопив би Угорщину зовсім без приготування і коли з того економічний край на Угорщині, що був би наслідком сего, був би змів з політичної поверхні мадярську шовіністичну кляку Кошута і тов. (*Лучні оплески*).

(Дальше буде).

Інтерпеляції посла Лукашевича.

І. до міністра скарбу в справі зниження ціни від соли, внесена на засіданні Ради державної 10. с. м. 1907.

Жадане знесення податку від соли є у всіх верствах населення, особливо між мужицтвом таке загальне а наведені всіма партіями палати аргументи, які промовляють за зниженням ціни, і признані також правительством такі ціни від соли оправдані, що годі пошнати в дотеперішній висоті.

А що до переведення такого зарядження потрібно згоди другої, угової сторони і проте в сьм разі треба вести переговори з угорським правительством, підписані дозволяють собі заняти ся:

Що задумує зробити ц. к. правительство, щоб як найскорше осягнути сю згоду і ціни від соли знизити до коштів виробу? (*Підписи*).

II. до міністра скарбу в справі знесення консумційного податку від мяса при убиванню звіврини з конечности, внесена 14. с. м. 1907.

На Буковині і певно також у прочих коронних краях мужики приходять нераз в положення з причини пригод, які лучають ся звіврятам, або по причині слабости добити худобину.

Вже тим самим властитель худобини поносить шкоду, яка однак ще й тим збільшаєт ся, що з причини заборони продавати мясо до різниць, мужик привезений подрбно розпродати мясо між місцеве населення за дуже малу ціну.

До того властитель худобини мусить за продаж мяса заплатити державний консумційний податок; тим більше, що він через утрату худобини і так потерпів вже шкоду. Сей консумційний податок уважає мужик несправедливим; проте в рускій часті Буковини і Галичини не відбувають ся ніякі збори, на яких би з мужицної сторони не поставлено і не ухвалено одноголосно зовсім оправдане жадане увільнення властитель худоби від консумційного податку в разі доризаня.

Підписані уважають проте своїм обов'язком зробити уважним Вашу Експеленцію на сей тягар угнетачий мужицке населення і при тім запитатись, що задумує Ваша Експеленція зробити, щоб мужицких властитель худоби в разі доризаня увільнити від державного податку? (*Підписи*).

Листи з Думи.

II.

(Дума і наше селянство.)

Байдужність до політичних справ, яка панує тепер серед всего нашого громадянства, давно вже охопила і наших селян. Трудно було розбурхати темне село, але війна і події, що виникли зараз після неї, відкрили очі незрячим, і селяни зразу побачили і пізнали богато такого, чого перед тим і не чули і не бачили.

Вибори до першої Думи скрізь по селах відбувались з піднятим настроєм, з великою вірою в неї. Трохи менш було запалу на виборах до другої Думи, але й тут помічала ся ще щира надія і на своїх представників і на матір рідну — Думу. Народ кохав ся у найкрасших мріях і мріяв про землю та волю.

Зовсім не те помічаємо тепер. Байдужність до політичних справ і сумна зневіра запанували над селом. Ані тих сподіванок, що були передше, ані тих мрійних балачок, ані того бадьорного настрою. Село мов заснуло.

Що ж було причиною такої переміни серед селянства?

Звичайно, ніякий піднятий настрій не може довго істнувати серед народу. Чим до більшого напруження доходить настрій народу, тим скорше він і минає, тим скорше народ „утихомиряєт ся.“

Але і крім сього було багато перешкод, що стали на дорозі до визволення селян з того становища, в яким вони століттями чевріють. Першою перешкою тут був голод. Ще з за літа, коли вже стало видно, що нема ніякої надії на більш-менш добрий урожай, селянська думка звернула на бік, звернула з тої дороги, на яку було понала подіями 1905—1906 років. І вже роспуск другої Думи селяни стріли зовсім байдуже.

Разом з голодом росли і утиски уряду. Сподіваючись аграрного руху і тих селянських страйків, що прокотились по наших місцях в 1906 році, начальство нагнало на села велику силу стражників, козаків.

От все се — втомленість від останніх подій, голоднеча, утиски уряду і инше — і зробили те, що у селян буготи відмінилися погляди і відносини до Думи. Скрізь запанувала одна тільки розмова, одна тільки думка — як пробиватись надалі, як прийде жито зимою.

Під таку скрутну добу і підоспіли вибори до третьої Думи. Селяни ними майже скрізь не цікавилися, навіть здебільшого й не знали, на коли вони призначені.

— Чи то правда, що будуть знов вибирати депутатів до Думи? — питали мене селяне і байдуже

Звій до свого!

Одинока руська торгівля в Чернівцях при улиці Панській, число 35

ІВАНА СТЕРНЮКА

додавали, почувши, що правда: — Шож з сего вийде? Он голод пре, треба було б тут ратувати.

Селяни не цікавилися виборами, нехтували їх. Не було ніяких предвиборчих зібрань по селах. Скільки на перших виборах не йшло до волости, стільки тепер їх пішло. Абсентизм був страшний, а в деяких місцях селяни навіть і зовсім не пішли на вибори.

— Що там вовтузитись, тільки час марно гаяти! — казали селяни про вибори. А де які й додавали:

— Не мав клопоту, то в тюрму попереся-б...

В дидяканській волості, полтавск. повіту, людей навіть поштрафовано за те, що не йшли на вибори, але вони все таки й не пішли.

Новим виборчим законом, як відомо, позбавлено багато прав наше селянство, а тих людей, яких селяни хотіли послати до Думи, або зараз хватили, або підводили під пояснення сената. Се ще більше робило селян байдужими до виборів.

— Цур їм, тим виборам... Виберуть і без нас, — безнадійно казали селяни.

В таких обставинах з'явилось багато людей, що гнали на депутатство тільки з одного боку — матеріального. Тридцять червнівців місячного депутатського жалувания зробилися тридцятьма „сребренниками“. Було, що люди, котрі мріяли про сі „сребренники“, просто ставили доброго моговича, кому слід, і попадали у виборці від волостів. Ог через що і пройшли в першу чергу всі дукарі та старшина, і взагалі люди зможні. А на городських виборах, звичайно, кожний з таких добродів тільки й мріяв, що про ті „сребренники“, кожний виставляв себе кандидатом і настоював, щоб за його голосували.

Вибори відбувались тихо та сумно, неначе похорон. Не було вже таких гучних проводів, як раніше. Не було проводів, бо в селі не було й справжніх представників.

— Скажіть, будь ласка, а хто тепер у нас носом до Думи? — питають ся селяни. І як скажеш, що від селян Київщини волосний старшина Сидоренко, селяни тільки плечима здвигують.

— Не знаєм такого... Щось не чули...

Ог уже місяць, як існує „работоспособная“ Дума. Селяни зовсім не цікавлять ся нею. Нема вже того, як було раніше, що за п'ять верстов людей бігли за газетою, аби тільки почути, що коїть ся в Думі. Газета, що, здавалось, протоптала собі широкі шляхи на село, тепер знову стає там панського приходу. Колись, бувало, селяни знали майже що на пам'ять краєцї промови своїх оборонців, а тепер вони не знають навіть про головні події у Думі.

— Ну що, дячку Миколо, як подобається вам ваша третя Дума? — питаю селянина, що київ, неначе окріп, під ча-и першої Думи.

— Та хіба в нас знову є Дума? — здивовано питає селянин. Але помітивши мій здивований вид, він, мов качичись, додає:

— За сему скрутою та голодвочою навіть й не знаєш, що робить ся тепер у людях...

Звичайно, що те нарядне заступництво, яке є тепер у нас, і не може викликати до себе інших відносин селянства.

— Селянство махнуло рукою на Думу і вже не жде від неї, як ждало від перших двох Дум, краєцї долі.

Голод своїми міцними пазурами впирається в тіло народне все більше та глибоше. Темна ніч знову насувається на над селом. І в сій темноті червіє та ниліє наше згодніде селянство...

Хто-ж принесе запомогу сірмі, хто освітитиме його темне становище? Хто загоїть його великі болячки?..

Хто?

Тільки не теперішня Дума.

(Рада).

НОВИНКИ.

Чернівці, 18. падолиста 1907.

„Czernowitzer Allgemeine Zeitung“. Редактори „Czer. Allg. Ztg.“ так розуміють ся на польсько-руських відносинах в Галичині, як одно звір'ятко на перці. Се однак не спинає їх розписувати ся про сі справи як мож найширше. У вівторковім числі пр. поставив великий політик з „Allg. Ztg.“ твердження, що мимо найновіших подій на львівськ. університеті у Львові з бесід Василя і Гломбінського треба заключити на все змагаючи ся мирний настрій між обома народами. Ну, ну, делегатує, добродію, своїх читачів такими мізкованнями... Руска обструкція в парламенті! Посол Бачинський не хотів пошлать тов. Бенковича відомком! Die „Ukraine“ war wild geworden — кричить „Czer. Allg. Ztg.“, а сим Русини вгратили симпатію у всіх партій і, розумієть ся, в „Czer. Allg. Ztg.“ на який нам, признаємо ся, зовсім не залежить. Diese Art der Taktik gefällt uns nicht. — проголошує дальше великий політик з „Cz. Allg. Ztg.“ Дуже нам жаль, але Русини ніколи не будуть питати ся д-ра Менцля, якої тактики треба їм держати ся. І телеграма ви-

слана українськими студентами до барона Бека не подобає ся „Allg. Ztg.“ — es schießt übers Ziel! І ще не одно таке пише „Allg. Ztg.“ в моралізаторскім тоні. Ми знаємо, що вона від часу до часу перебирає на себе ролю „Slow a Polsk-ogo“; от тоді з приводу університетських подій писала дослівно за „Slow a Polsk-ym“, що Русини культурою ще не досерали до університету, що нема руских учених, то-що. Відоме й то, яке становище займає „Allg. Ztg.“ в справі крєвования руских гімназій, нарікаючи на гіперпродукцію інтелігенції. Але нема нічо паскуднішого, як такий влізливий черновецький жидок „von der Leitung“.

Про мову говорив Вл. віце-маршалок др. Смаль-Стоцький в неділю, 15. с. м. Бесіда виказав на примірах, як людський дух несвідомо працює за помічю дуже поєдинчих засобів і средств (наросток, приставок, конюгацій, деклінацій) уме з невеликого числа корінів творити безліч влучних висловів на означенє ріжнородних понять з їх найдрібнішими нюансами. Людська мова твір соціальний і сама подигає у відносинах поодиноких слів. Се найкращий і найбільший твір штуки, на який не звертаємо уваги лиш тому що він кождому знаний, буденний. Виклад Вл. д-ра Стоцького, вихлощений із знаном у сего бесідики ясною та краснорічівостю згромадив велику громаду нашої інтелігенції. Виділ „Жіночої Громади“ почуваєть ся до милого обовязку подякувати п. д-ру Стоцькому за його працю.

В справі науки в черновецьких школах жалують ся міщани-Русини, що учителі школи при краєвій палаті не уділяють, як приписано, науки їх дітям у III. класі, звиняючи ся тим, що ся класа має вже другий рік південну пополудневу науку, яка мала би відтримувати ся від 1—5 години по обіді, в дійсності однак відбуває ся найдалше до 4. години, бо по 4. год. робить ся так темно, що школярі не видать учителя. У поділї годин 3 години для рускої мови поміщені яко країні, то є від 4—5 год. по обіді, і вони стоять там лиш для паради, бо почавши від половини оґни і майже через цілу зиму ніхто їх не уживає. Сі порядки роблять родичам і їх дітям велику кравду, бо що діти в попередніх роках набули, вже в III. класі все то забувають. Статистика виказує, що найбільше число репетентів, становлять рускі діти, з чого другі народи заключають — розуміє ся несправедливо, — що рускі діти не здалі до науки. Ми не хочемо, щоб ми мали першество у школі але не хочемо бути й останніми, бо Русини платять там самі а може ще й тяжші податки, як другі народности. Сею дорогою удаємо ся отже до наших заступників так у міщанських Радах, як і в Раді громадській, щоб они як найскорше постарали ся, аби наші діти рік-річно не побирали південну пополудневу науку, бо пополуднева наука до нічого з тої причини, що в ту пору не можна всі предмети так укласти, аби наука не протягала ся аж до пізної ночі. Дальше обовязані наші діти окрім своєї мови учить ся ще й німецької, отже мають велику трудність із двома мовами, а їх лекше набути ранішню роботу як пополудневу. Як наступить ся перемена, то певно не перемене 60% у III. класі, як се стало ся тогдішого року... — Прим. Ред. Подібні хіби існують і по других школах, тому й не диво, що міщанських дітей в середніх школах майже нема.

Обійняти намісництва до галицьких старостів. Від часу до часу доходить до мене жалоби, повстаючі ся впрочім і в рускій прасі, які квестіонують безсторонність урядників політичних властей супроти сторін рускої народности. В останніх місяцях передоєм жалувало ся з многих сторін на то, що політичні власти переслідують Русинів, котрі при останніх виборах до державної ради в округах, до виступили кандидати польскі і рускі, мали віддати голоси на руских кандидатів. Не вірю в те, аби в якій з підчиненнях мені політичних властей мало бути, а тим менше проявляло ся на зверх змагане роблення ріжниць в поведеню зі сторонами, належними до ріжних народностей. Але навіть війми, навіть відокремлені події, які могли би свідчити про неприхильний настрій властей, чи то поодиноких урядників до руского населення, або про кермоване ся яким упередженем при полагоджуваню справ, де виступають Русини, яко інтересовані сторони, були би недопускаємими і каридостейним порушенням підставового обовязку властей однакового трактованя всіх горожан держави без огляду на їх народність або віроісповідане. Не потребує Вам пригадувати, що першою условиною осягнення через адміністрацію держави додатних вислідів своєї діяльності є впоєне в населене пересвідчення, що оно може числитися на повну безсторонність і найдалше ідучу зичливість адміністраційних властей. Позискане проте довіря населення має бути найважнішою задачою і найгорячішим старанем кождого політичного урядника, а найдрібніші ухиблення проти того довіря мусять відбити ся шкідливо на взаєминах населення з властью. Пораучаю Вам отже з пидом натиском дбати про се, аби поведене функціонарів староства супроти сторін рускої народности було все строго об'єктивне і не давало в нічій навіть позору незичливости або переслідуваня. — Сей обійчик подаєть до відома всіх урядників староства.

Дашинський послом. При доповняючих виборах з 15. виборчого округу в Шлеску 17. с. м. вийшов послом польскій соціалдемократ Дашинський. Кандидат християнських соціалів Бура позістає в меншости.

Против знущання над войками видало міністерство війни спеціальне розпоряджене, яке приказує потягати до строгої відвічальности офіцерів і під-офіцерів, що допускають ся сих надужитъ. Те саме відносить ся до командантів, що потурають сим надужитям. При тій нагоді розпоряджене звертає увагу війскових судів, щоб не примінювали надто лагідно право помилуваня, особливо що-до деґрадації. Спеціально заборонюєть ляти воликів і понижувати їх ре-лігію або народність. Помилуване від кари за подібні надужитя може наступити тільки при надзвичайних обставинах. Не допускаєть ся також, щоб під-офіцери, карані за знущане над войками, знова авансували. По відбутю кари за таку провину мають бути перенесені до інших компаній.

Признане для проф. Михайла Грушевського. Російська Академія Наук признала на своїм останнім зібраню „почотний отзъзъ“ проф. Михайлови Грушевському за його „Очеркъ исторіи украинскаго народа“, який появив ся вже й другим накладом. При сѣм „Академією“ зазначено виразно, що автор заслугував нинішю себ то грошевою премією, а „почотний отзъзъ“ видано йому тільки через брак фондів. Повисша російська научна інституція висловлює своє признане для ш. автора історіи українського народа, а се кладе рівночасно хіба достаточну ціну для всяких чорпосотенних цуцків, які раді б обнизити научну вартість праць проф. М. Грушевського!...

Недостача роботи в Америці. Урядові вкази подають число робітників, видалених послідніми часами з фабрик в Америці, по причині недостачі роботи. Вкази відносять ся тільки до робітників кваліфікованих, котрих начисляють на 178.000, між ними: 40.000 металовців, 54.000 робітників занятих при желізницях, 19.400 в електричних заведеннях, 15.000 в тьальнях, 37.000 будівельних робітників, і т. п. Число некваліфікованих робітників, вшених занятя, доходить до 300.000 людей.

Оповідки, іменованя і т. п.

Загальні збори товариства „Читальня Руско Бесіди“ в Бергометі п. С. Підкраю відбудуть ся в неділю 22. грудня 1907 в домі п. Палія Марчука з слі-дуючим дневним порядком: 1. Звіт уступаючого виділу. 2. Справоздане касове. 3. Вибір нового виділу. 4. Вільні внесення. — За виділ: Палій Перешилиця, голова, Стефан Мелемка, виділовий.

Вл. Тт. учителів і учительок Вашнівського по-віту маю честь запросити на загальні збори Вашнівського Виділу „Вашньої Помочи“, які відбудуть ся в неділю, дня 22. грудня 1907 о годині 10-ій перед полуднем в компанях „Рускої Бесіди“ в Ваш-ківцях п. Ч. — Прому прибути численно, бо на по-рядку дневнім між внішим є і справа реґуляції учительської платні. — До побачення! Василь Чаговеній, голова Виділу.

Загальні збори тов. „Жіноча Громада“ у Ваш-ківцях відбудуть ся, дня 22. грудня (в неділю) 1907. р. о год. 1. по полудни в хаті т. Олексі Максимюка із слі-дуючим дневним порядком: 1. Прочитане протоколу з послідних зборів; 2. Звіт з діяльности тов.; 3. вибір нового виділу; 4. вільні внесення і запитаня. — Виділ.

Із штуки і літератури.

Репертуар міського театру. Нині: „Künstlerblut“, в п'яницю: „Циганський барон“, (Жірдді грає Жулана), в суботу „Mamzelle Nitouche“ — послідний виступ Жірдді.

ПРОСИМО ВІДНОВИТИ ПЕРЕДПЛАТУ!

РУСКА КАСА ○ РУСКА КАСА

тов. зареєстроване з ограниченою порукою в Чернівцях.

Одинока свого рода українська фінансова ін-ституція на Буковині. — Приймає вкладки щадливі і опростовує їх на 5%. — Пай виносить 40 К і платимо 6%, вписове 2 К. — Родимці! Хай клич „свій до свого“ відібе ся голосним відомомом по цілій Буковині і най кождий, що почуває себе щирим патріотом-Українцем складає свої ошадности в „Рускій Касі“.

Приєднуйте нам нових членів!

Дирекция.

поруває: свій склад свіжих і добірних товарів корінних, овочів полудн., консерв мясних і овочевих як також ВІНА всякого рода почавши від 1 корони за фляшку.

Меди питні **КОМНАТУ ДО СЬНІДАНЬ!**

домашного виробу і

Свій до свого!

Ціна оголошень за одноразове їх поміщення: Ціла сторона 80 К., $\frac{1}{2}$ сторони 60 К., $\frac{1}{4}$ стор. 40 К., $\frac{1}{8}$ стор. 20 К., $\frac{1}{16}$ сторони 10 К., $\frac{1}{32}$ сторони 5 К., $\frac{1}{64}$ сторони 2 К. 50 с. — Анонси обчислює ся після об'єму місця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕННЯ.

За рубрики: Надіслані і Оголошення редакція не відповідає.

При кількохразових або при річних замовленнях, значний опуст.

Дрібні Оголошення малим друком (petit), числиться ся по 4 с. від слова.

Належитості за анонси марками поштовими не приймає ся.

Звичайні загальні збори каси пож. і шадн. для громади Брідок, відбудуть ся дня 29. грудня 1907 о 2. год. попол. в власнім домі з отсєм днєвним порядком: 1. Справоздаче касове. 2. Підвисшене стоїти процентої від позичок з $7\frac{1}{2}\%$ на 9% . 3. Вільні внесеня. За старшину: *Дмитро Гудим*, начальник.

Найлучше і вже випробоване средство на ревматизм есть NERVOL

„Назва правдо забезпечена“ антикара др. Ю. Францоца

в Терополі.

Се є знамените усмиряюче средство до натирания против всяких ревматичних болюв, простудження, ломана костий, плечий гістия і нервових недуг. Прошу уважати на напис „Nervol“ і не приймає ніяких „Нервотонів“.

Ціна флакона 80 сот. 10 флаконів (фляшчок) 8 кор. з оплатою і опакованем. Тисячки листів з подякою. — Висмяка 2 рази денно до всіх країв. В Чернівцях на складі у Шміда і Фонтіна.

1. Адвокат домовий, повна збірка вірців і прикладів, спорних писем та відноссях ся до уставу цивільної, процедури цивільної і ординації екаекційної враз з ореченнями найвишого трибуналу, поміщеними при кождім вірці **К 4 50**
2. Порадник правничий в справах адміністративних, автономічних, цивільних, кариш і скарбових з комплетною збіркою вірців, прикладів, подань, жалоб, протестів, рекурсив і документів і пр. і пр. враз з кодифікаторою найвищих властей адміністративних, адміністративних, судових і скарбових, у формі лексикону **К 10-60**
3. Громадське право для всіх сільських та міських галицьких громад. (Окрема відбитка із „Poradnik-a prawnego“). **К 2 50**
4. Приписи податкові промислові (окрема відбитка) **К 1-1**
5. Приписи о вигашенню права пропинації, обов'язуючі по укладі 1910 р. **К 1-10**
6. Збірник приписів, розпоряджень і оречень найвищих властей адміністративних: о праві пропинації (про і contra), гуртовий торговлі напінками пропинаційними як також виробі і торговлі дрібної продажі солодких напінків, ливом заграничн., вином і спиритусом денатурованим і т. п. — найменше приписи о сплатах громадських і о поступованню нарімн., як також о відновленню тогач **К 2 10**

При замовленню отсєм дїл, треба надіслати переказом поштовим подану при кождій книжці належитість на адресу:

С. Вайншток, Львів, ул. Різнича ч. 5. 191 (5-10 с.)

Русини! Вступайте в члени „Соціального Базару“ в Львові.

Вже вийшла

нова серія (VIII) переписаних листків на свята Рождества Хр., Нового Року і Богоявлення. Серія складає ся з 5 карт чорних і кольорованих і коштує штука 6-14 К., 104 (3-4)

Великий вибір дарунків на свята

Шопки з ангеликами і сьвічками в ціні від 70 с. — 10 К. Вишивані краватки по 4 і 5 К. Вишивані сорочки від 12-30 К. Обруси від 20-100 К. Ручники від 6 К. Срібні перстені по 1-20 К. Гердани від 2-6 К. Пояси з палюроків від 7-100 К. Гуцульські фартухи від 4-20 К. Кинтарки (Кожушки) по 26 К і по 30 К. Ланчушки сино жовті з Соколом по 2 К. 3 гербом мошонки від 2-4 К., шапірсонці від 1-3 К. Бронки по 50 с. Шпильки по 30 і 50 с. Спинки по 50 і 70 с і пр.

Козачі шапки для мушин і женщин по 4 і 6 К. Соціальські шапки по 4 К. Килими з гербом і беа від 30-50 К. Потрети і бюста Шевченка, Хмельницького і пр. від 15-50 К. Портрети ручної роботи крайкові з фотографії по 14 К. в рамах за шклом по 20 К. і більше. Вироби з глини, тарелі, фаянсові, омивальні, посуд, фігурки (типи) поцілнички в великім виборі. Альбуми на фотографії від 5-30 К., на картки від 3 К., пам'ятники від 1 К. Розмова цвітів 170 К. Листовий папір в хороших касетках від 1-10 К. Гуцульські вироби: Ножі до пацери по 2-50 К. ручні по 1-20 К. дівні по 5 К. пухи по 15 К. рами 120 К, тарелі від 15-60 К. Монетраи до гарту по 30 с. до вишивання по 1 К. — Русини купуйте лиш в „Соціальному Базарі“ товари добрі і тривкі можуть конкурувати з товарами сьлєтових фірм. — Товариство торговельно-промислове „Соціальный Базар“ сьтоваришене зареєстроване в обмеженого порукою у Львові.

Удїл 25 Н. вписове 2 Н. стопа процентова від вкладов 5%.

До Америки і Канади

найвигідніша, найдешевша і найпевніша їзда через

ЛІНІЮ КУНАРДА

Вивізати можна через агенцію

SCHRÖDER & COMP. TRIEST

Відїзд з Триєсту

Ultonia, „ „ 7. січня 1908.

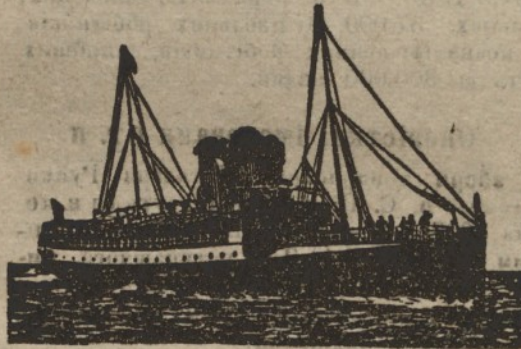
(лиш з Фіуме)

Caronia, у вівторок 28. січня „

(в Ліверполю)

Carmania, у вівторок 8. лютого „

(з Ліверполю)

Lusitania, найбільший і найпрактичніший паровець на сьвіті; відїзд 28. грудня 1907., 25. січня і 22. лютого 1908.

Mauretania, відїзд 11-го січня і 8-го лютого 1908. 185 (—)

Марка охоронна: **КОТАВЦІ**

Liniment. Capsici comp.

Pain-Expeller

Загально признаний знаменитий усмиряючий лік на втиранє по ціні **80 сот. 1-40 кор. і 2 кор.** можна купити у всіх антиках.

Просимо жадати сей загально улюблений лік все лишє в оригінальних флашках з нашим охоронним знаком „**КОТАВЦІ**“ з антики Ріхтера і для осто-рожности приймати лишє флашки тим охоронним знаком яко правдиві. 178 12-40

Антика Ріхтека „під золотим львом“
у Празі, улица Елисавети число 5.

Купуйте лиш

РФАФФ-А МАШИНИ ДО ШИТЯ

бо они є найліпші, найтриваліші а також най-дешевші! Крім тих є у мене також на складі

СИКАВКИ І КАСИ

при яких купіві єуть дуже легкі і вигідні умовини. Нігде не дістанете дешевше, ніхто не обслужить Вас так ретельно і ніхто не годеи дати Вам таких подеших у сплатах. З поважанем

ВАСИЛЬ ДАНИЛЕВИЧ, улица Желїзнична, Чернівці.

Г. ФАЙЛЕР

усувач нагнітон

Чернівці, улица Руска ч. 8.

Розповсюджуйте „БУКОВИНУ“ і „РУСКУ РАДУ“.

СКЛАД ТОВАРІВ Б. БАЛЬТИНЕСТРА МОЛОДШОГО

Чернівці, улица Головна-Енценберга ч. 3.

Телефон ч. 301.

Самостійна продаж

ц. к. надвірних фабрик

Рік заложеня 1873.

Капелюхи І. Генрик Іта у Відни, Осипа Піхлера Сияи в Грапу.

Товари з альпани і хінського срібла В. Бахмана і С-ки у Відни.

Черевники: Ф. Л. Попера в Хрудими Антона Чапека у Відни.

Догідна спосібність купна артикулів на зиму і рїздво.

Великий вибір різнородних товарів — солідно і дешево.

Товари, еутрані	Товари, воянні	Ручаки і пачохи	Біле Дра-Бігера і Дра-Ламана	Шапочки еутрані і еутрані для панів і хлопців	Шапочка дамські і дїточі	Товари, обувані	Калюші і черевани до сїгу	Чоботи до польованя	Целерники і чепці для дїтей	Капелюхи для панів і хлопців	Цицандри і кляки	Шаліки до театру	Краватки і охоронні ковчариків	Смочки, жакети, шапки, рукавички і т. п.	Парезуки, миза, цїпочка до голсы і до губів	Накиста, гребіні	Біле мужеске, ковчарик, ханпоти, хусточки	Румяні, револювери, амуниция	Коди до подорожи	Капелюшки найкращіші для панів	Накрата столові з альпани і хінського срібла під гаранцією	Товари шкїрані	Танки дамскі	Курки до подорожи і торби	Нецеларія до подорожи	Зеркала толстові і ручні	Рамці до фотографії і альбуми	Гарнітури до писаня	Касети і гарнітури до куреня	Коробки на блискотки, фотографії, прибори до шитя, гребіні, лїонети театральні, сьветильні етуа	Палічки і вахлї	Домїна, шахи і прибори до прееваня	Буртїнові цїгаретчи еутонарки.
-----------------	----------------	-----------------	------------------------------	---	--------------------------	-----------------	---------------------------	---------------------	-----------------------------	------------------------------	------------------	------------------	--------------------------------	--	---	------------------	---	------------------------------	------------------	--------------------------------	--	----------------	--------------	---------------------------	-----------------------	--------------------------	-------------------------------	---------------------	------------------------------	---	-----------------	------------------------------------	--------------------------------

Замовленя з провінції виготовляють ся сейчас. Ціно не подобає ся, довільна заміна.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні товариства „Руска Рада“ в Чернівцях під зарядом Івана, Захарка.

За редакцію відповідає: Віктор Строїч.